

С. В. Фімяр,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних
та інформаційних дисциплін, Черкаська філія ПВНЗ "Європейський університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0432-2587>
В. В. Довгань,
аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку, ПВНЗ "Європейський університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-7258-0735>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.20.159

СУБ'ЄКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

S. Fimyar,
PhD in Economics, Associate Professor Head of the Department of Economics, Finance,
Accounting, Mathematics and Information Disciplines, Cherkasy branch
of Private Higher Educational Establishment "European University"
V. Dovgan,
Postgraduate Student of the Department of Economics, Finance and Accounting,
Private Higher Educational Establishment "European University"

INNOVATIVE ACTIVITY ENTITIES

У статті розглянуто актуальні питання інноваційної діяльності в контексті сучасних тенденцій розвитку світової економіки та необхідності випереджального розвитку національної економіки. Актуальність роботи зумовлена високою затребуваністю інновацій і інноваційного процесу, зокрема у машинобудівній галузі, яка потребує впровадження новітніх технологій для забезпечення конкурентоспроможності та технологічної модернізації. Визначено основні напрями інноваційної політики, що формуються під впливом глобальних трансформацій, та окреслено завдання для підвищення ефективності вітчизняного виробництва.

Дано характеристику ключовим учасникам інноваційної діяльності — новатору, інноватору та інвестору, які відіграють провідну роль у створенні та впровадженні нововведень. Установлено, що суб'єктами інноваційної діяльності виступають підприємства, організації та фізичні особи, які безпосередньо беруть участь у розробці нових рішень, створенні дослідних зразків продукції, а також структури, що забезпечують фінансову, інформаційну, маркетингову, патентно-ліцензійну, збутову чи лізингову підтримку. Особливо підкреслено значення корпоративних об'єднань — консорціумів, холдингів, фінансово-промислових груп, які завдяки ефекту масштабу та значному капіталу здатні реалізовувати стратегічні наукомісткі проекти, що мають вирішальне значення для науково-технічного прогресу країни.

Окремо розглянуто роль малих підприємств як гнучких учасників інноваційного процесу, ефективність яких залежить від сприятливості інноваційного середовища. Визначено, що розвиток інноваційної інфраструктури є ключовою передумовою підтримки малого інноваційного бізнесу, зокрема завдяки діяльності бізнес-інкубаторів, які стають основним інструментом комерціалізації наукових розробок. Підкреслено, що важливим чинником успішності є розвиток комунікацій між усіма учасниками інноваційного процесу та формування якісної інноваційної інфраструктури, яка забезпечує ефективне функціонування економіки, що базується на знаннях.

The article examines crucial aspects of innovation activity in the mechanical engineering sector, emphasizing the growing demand for innovation and innovation processes as a determinant of competitiveness and long-term development. The relevance of the study is substantiated by the strategic importance of innovation in ensuring sustainable growth of the national economy and its integration into global economic trends. In the introduction, the general tendencies of world economic development are highlighted, along with the chosen trajectory of advancing the Russian economy towards accelerated growth.

The research identifies and characterizes the main participants of innovation activity — the innovator, the inventor, and the investor — noting that the subjects of innovation include enterprises, organizations, and individuals directly engaged in developing innovations and creating pilot models of new products. It is emphasized that these participants also encompass those providing financial, informational, marketing, patent-licensing, leasing, and distribution services. The article determines that the effective functioning of the innovation ecosystem requires both large corporate structures and small businesses.

Special attention is given to the fact that for implementing complex and science-intensive innovations, particularly in industries such as aerospace and rocket engineering, the formation of associations of business organizations — consortia, concerns, holdings, and financial-industrial groups — becomes a necessity. Large-scale entrepreneurship, using the advantages of scale and significant capital, is able to master strategic technologies that are of priority importance for achieving scientific and technological progress within the national economy. At the same time, the role of small enterprises is highlighted, as their success depends heavily on the quality of the innovation environment. In this regard, business incubators are identified as a fundamental tool for fostering and supporting small innovative enterprises, creating favorable conditions for their development.

The study also underlines the necessity of strengthening communication and cooperation among participants of the innovation process, as well as the pivotal role of innovation infrastructure in ensuring the effective functioning of a knowledge-based economy. Thus, the article defines key directions for improving innovation activity, outlines the significance of infrastructure support, and emphasizes that the development of entrepreneurship, institutional cooperation, and supportive policy frameworks are essential for advancing innovation-driven growth.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, суб'єкт інноваційної діяльності.

Key words: innovations, innovative activity, subject of innovative activity, innovation efficiency.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Зараз людство в особі провідних країн світу шукає нових інструментів, здатних підняти світову економіку. Україна потребує прискореного розвитку та відновлення особливо в умовах повномасштабної війни. Відставання нашої країни від інших країн в економічному розвитку досить велике, що сьогодні потрібні не дискусії, а дії, що ґрунтуються на новому інституційно-синергетичному підході [7]. Пошук ефективних інструментів виходу нашої країни з кризи неможливий, якщо не враховувати другий аспект сучасного кризи, зокрема, його структурний характер.

За сучасною глобальною кризою ховається потужне технологічне зрушення, яке означає новий перерозподіл ресурсів і вихід на перші ролі нових героїв — новітні технології та людські ресурси. Саме сьогодні, коли науково-технічна революція розгортається фантастичними темпами, єдино реальним виходом із кризи для Росії є інновації у всіх сферах діяльності, у тому числі й у сфері управління [4, с. 102].

Інноваційний процес поєднує науку, техніку, підприємство, тобто охоплює всі сфери діяльності, пов'язані з виробництвом, обміном та споживанням.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У зарубіжній літературі питання суб'єктів інноваційної діяльності розглядається як багатовимірна проблема, що охоплює індивідуальні фірми, мережі та національні інноваційні системи. Класичні підходи Дж. Шумпетера підкреслюють роль підприємця як каталізатора нововведень і рушійну силу економічного розвит-

ку. Дослідження Фрімена, Нельсона та Лундвалла розвивають ідею національних і регіональних інноваційних систем, де увага зосереджена на взаємозв'язках між галузями, наукою, державою та ринком. Концепції "open innovation" Г. Чесброу висвітлюють значення відкритих інноваційних процесів і партнерств для комерціалізації знань. Питання дифузії інновацій, ролі мереж і кластерів висвітлювалися також Робертом Роджерсом і Майклом Портером, котрі підкреслюють значення конкурентних переваг та суб'єктних взаємодій у формуванні інноваційного середовища. Окремі праці присвячені ролі великих корпорацій і консорціумів у реалізації наукомістких проєктів та значенню масштабів і капіталу для освоєння стратегічних технологій.

У вітчизняних дослідженнях питання суб'єктів інноваційної діяльності розглядаються у тісному зв'язку з трансформаційними процесами в національній економіці та необхідністю її адаптації до європейських стандартів інноваційного розвитку. Українські науковці приділяють значну увагу інституційним механізмам підтримки інновацій, розвитку інноваційної інфраструктури, а також пошуку ефективних моделей взаємодії між державою, бізнесом і науково-освітнім сектором.

У працях вітчизняних авторів підкреслюється важливість фінансово-економічних умов для забезпечення інноваційної активності підприємств. Дослідники аналізують методичні аспекти удосконалення обліку та податкової системи, що створюють базу для розвитку інновацій. Значна увага приділяється впливу цифровізації та інформаційних технологій, які стають ключовим ресурсом для формування конкурентних переваг підприємств.

Серед сучасних напрямів української наукової думки особливе місце займають питання стратегічного управління інноваційним розвитком, зокрема визначення пріоритетів та планування заходів для забезпечення конкурен-

тоспроможності. У цьому контексті досліджуються не лише великі корпорації та фінансово-промислові групи, але й роль малого бізнесу, що стає важливим суб'єктом впровадження інновацій у різних сферах економіки.

Окремо наголошується на розвитку бізнес-інкубаторів, технопарків, венчурних фондів та інших інституцій, які формують інноваційну інфраструктуру та забезпечують підтримку підприємницьких ініціатив. У працях вітчизняних учених також підкреслюється потреба у вдосконаленні державної політики у сфері інновацій, що дозволить створити сприятливі умови для розвитку наукомістких галузей і комерціалізації результатів наукових досліджень.

Таким чином, аналіз української літератури показує, що дослідники зосереджуються переважно на прикладних аспектах організації інноваційної діяльності, розвитку інституційної інфраструктури та механізмів практичної реалізації інновацій в умовах економічних обмежень, тоді як зарубіжні роботи більше тяжіють до теоретичних та системних моделей.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є комплексне дослідження сутності та ролі суб'єктів інноваційної діяльності у сучасних умовах трансформації економіки, зокрема у машинобудівній галузі, яка є однією з провідних сфер впровадження інновацій. У статті розглянуто теоретико-методологічні підходи до визначення інноваційної діяльності та її суб'єктів, проаналізовано основні групи учасників інноваційного процесу, зокрема новаторів, інноваторів, інвесторів, підприємства, організації, малі інноваційні фірми, бізнес-інкубатори та об'єднання корпоративного типу, а також визначено їхні функції у реалізації інноваційних проектів. Досліджено особливості організації інноваційної діяльності у великих корпоративних структурах та малих підприємствах із врахуванням впливу інноваційного середовища. Встановлено роль інноваційної інфраструктури, включно з бізнес-інкубаторами, технопарками та фінансово-промисловими групами, у підвищенні ефективності діяльності суб'єктів інноваційної сфери. У статті також визначено значення взаємодії між суб'єктами інноваційного процесу для досягнення синергетичного ефекту та розвитку економіки, що базується на знаннях, і запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів взаємодії учасників інноваційної системи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Головними суб'єктами інноваційної діяльності виступають новатор, інноватор та інвестор, які виконують ключові функції, забезпечуючи ефективне здійснення інноваційного процесу на різних етапах його реалізації. Вони формують основу взаємодії в інноваційній екосистемі та визначають ефективність впровадження нових технологій, продуктів і послуг у господарську практику.

Новатор є центральним учасником інноваційного процесу, який здійснює пошук та генерацію інноваційних ідей, а також їх практичну розробку. Діяльність новатора спрямована на створення нових рішень, продуктів, технологій або процесів, що мають потенціал комерціалізації та підвищення конкурентоспроможності

[1]. До категорії розробників належать науково-дослідні організації, малі інноваційні підприємства, інжинірингові компанії, відділи НДДКР (науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт) на великих підприємствах, а також індивідуальні винахідники. Всі вони виконують важливу роль у формуванні бази для подальшої комерціалізації інновацій, забезпечуючи науково-технічну підтримку, розробку прототипів та тестування нових технологічних рішень.

Інноватор — це учасник, який відповідає за впровадження та просування інновацій на ринку, тобто їхню комерціалізацію та інтеграцію у виробничі чи соціальні процеси. Інноваторами зазвичай виступають впроваджувальні ризикофірми, великі концерни та фінансово-промислові групи, які здатні реалізовувати складні проекти, управляти ризиками та забезпечувати масштабне поширення нововведень. Роль інноватора полягає у перетворенні науково-технічних розробок у конкурентоспроможні продукти або послуги, що відповідають потребам ринку та сприяють підвищенню економічної ефективності підприємств.

Інвестор є ключовим учасником інноваційного процесу, що забезпечує фінансування розробки, впровадження та комерціалізації нововведень. Інвесторами інноваційних проектів можуть бути державні та комерційні банки, інвестиційні компанії, страхові компанії, пенсійні фонди, спеціалізовані компанії, а також приватні особи, які готові вкладати капітал у перспективні проекти. Завдяки фінансовій підтримці інвестор забезпечує стабільність інноваційного процесу та мінімізує ризики, пов'язані з високою невизначеністю і складністю інноваційних проектів.

Компанія може здійснювати розробку та просування інновації, використовуючи власні ресурси та можливості. У цьому випадку фірма поєднує всі основні функції (фінансування, розробку, комерціалізацію) при реалізації інноваційної діяльності.

Однак інноваційна діяльність у рамках великого підприємства пов'язана з деякими проблемами, пов'язаними з необхідністю поєднання високоризикових проектів з поточною діяльністю компанії. Тому для зниження впливу факторів ризику початкові етапи інноваційного процесу здійснюють малі інноваційні або інжинірингові компанії, а велика компанія комерціалізує розроблену новачку [3].

Суб'єктами інноваційної діяльності є підприємства, організації та окремі особи, які безпосередньо беруть участь у розробці нововведень і створенні досвідчених зразків новою продукції, а також ті, хто надає фінансові, інформаційні, маркетингові, патентно-ліцензійні, лізингові, збутові та інші види послуг. У ролі суб'єктів інноваційної діяльності можуть виступати:

- 1) науково-виробничі підприємства та комплекси типу технополісів, технопарків, інноваційних центрів, інноваційно-інвестиційних центрів, бізнес-центрів і інших утворень подібного роду, репрезентують собою особливі організаційні форми інноваційної діяльності та інноваційного обслуговування;
- 2) наукові та науково-дослідні організації (академічні та галузеві НДІ, КБ, лабораторії, дослідні майданчики, вузи);
- 3) великі і середні підприємства;
- 4) малі інноваційні підприємства;

5) працівники наукової, виробничої та інноваційної сфери [2].

З юридичного та організаційного погляду суб'єктами інноваційної підприємницької діяльності є фізичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність у науково-технічній сфері без утворення юридичної особи, тобто індивідуальні підприємці, які отримали відповідне свідоцтво про право займатися цією діяльністю [6, с. 100]. До цієї категорії відносяться винахідники, конструктори, технологи та інші суб'єкти творчої діяльності, що безпосередньо розробляють і впроваджують нововведення в різних секторах економіки, зокрема у військовій галузі, де інновації мають стратегічне значення для забезпечення обороноздатності та технологічного розвитку держави. Зарубіжні дослідники підкреслюють, що індивідуальні підприємці у наукомістких сферах часто стають каталізаторами відкритих інновацій та ефективного використання технологічних екосистем.

Провідними суб'єктами інноваційної діяльності залишаються юридичні особи, переважно комерційні організації, які трансформують науково-технічні ідеї в конкретні проекти та отримують фінансовий результат у формі прибутку. До них відносяться науково-дослідні та проектно-конструкторські організації, підприємства різних секторів економіки, вищі навчальні заклади та великі об'єднання бізнесу. Інноваційні суб'єкти потребують підтримки помічників та посередників, які сприяють пошуку партнерів, джерел фінансування, ринків збуту та правового супроводу.

Окрему групу становлять суб'єкти, що обслуговують інноваційну діяльність і формують інноваційну інфраструктуру. Вони забезпечують фінансові, інформаційні, комунікаційні, маркетингові, патентно-ліцензійні, лізингові та збутові послуги. Сучасні підходи до формування інноваційної інфраструктури передбачають інтеграцію різних організаційних форм та механізмів, здатних залучати інвестиції та прискорювати комерціалізацію інноваційних розробок.

Важливу роль у здійсненні складних і наукомістких інновацій відіграють об'єднання підприємницьких організацій: консорціуми, концерни, холдинги, фінансово-промислові групи та асоціації юридичних осіб. Консорціуми у військовій сфері можуть об'єднувати банки, підприємства, компанії та наукові центри для реалізації стратегічних технологічних проектів, включно з розробкою нових озброєнь, оборонних систем і технологій безпеки. Специфіка консорціуму полягає в тому, що партнери зберігають економічну та юридичну самостійність, а об'єднуються лише для досягнення спільних інноваційних цілей. Такі тимчасові об'єднання зникають після виконання поставлених завдань, проте забезпечують ефективну інтеграцію ресурсів та компетенцій [8, с. 399].

Концерни є однією з найбільш комплексних форм інноваційної підприємницької діяльності, що об'єднують підприємства промисловості, транспорту, торгівлі та фінансового сектора. Вони дозволяють вирівнювати галузеві коливання та ризики, перерозподіляти капітал між перспективними галузями та здійснювати масштабні наукомісткі дослідження. Великі підприємства, що входять до таких об'єднань, мають значні фінансові та технологічні ресурси, що дозволяє реалізовувати багаточільові дослідження і паралельно розвивати кілька інно-

ваційних напрямів. Це підвищує ефективність інноваційного процесу та забезпечує стратегічні переваги для національної економіки та оборонної промисловості

Практика свідчить, що інноваційна діяльність великих та малих підприємств є тісно взаємопов'язаною та взаємодоповнювальною. Так, товари тривалого користування, у тому числі технічні та військові вироби, часто конструктивно улаштовані так, що окремі складові частини недоступні для простого користувача, і у випадку їхнього виходу з ладу потрібна заміна або ремонт, що стимулює розвиток спеціалізованих сервісних підприємств. Цей процес створює значне поле для діяльності малих інноваційних підприємств, які займаються ремонтом, обслуговуванням та модернізацією складних продуктів, водночас укріплюючи взаємозв'язки із великими корпораціями. Великі інноваційні підприємства, у свою чергу, створюють передумови для розвитку малих, оскільки застосовують новітні технології та мають значні фінансові, матеріальні та кадрові ресурси, що дозволяє реалізовувати масштабні та високоризикові інноваційні проекти.

Серед малих організаційних форм, орієнтованих на інтенсифікацію інноваційного процесу, особливої уваги заслуговують венчурні, інжинірингові та впроваджувальні фірми. Інжинірингові компанії виступають як ключова ланка між науково-дослідними розробками та виробництвом нових продуктів, включно з військовими технологіями. Інжинірингова діяльність охоплює створення об'єктів промислової власності, розробку проектів, виробництво та експлуатацію обладнання, організацію виробничих процесів з урахуванням їхньої функціональної ефективності, безпеки та економічності. Застосування методів модульного дизайну, цифрового двійника та гнучких технологій виробництва дозволяє значно скоротити час від розробки до комерціалізації інновацій.

Особливе місце серед структур, що підтримують розвиток інноваційної діяльності, займають технопарки, які перетворюють наявні ресурси — основні та оборотні фонди, інвестиції, інтелектуальні та інформаційні ресурси — у широкий спектр інноваційних послуг. Технопарки значно відрізняються за структурою, масштабом та обсягом наданих послуг, що визначає їхню класифікацію: від невеликих наукових інкубаторів або "готелів" для стартапів до великих технополісів і регіональних науково-технологічних комплексів [7].

Технологічний парк, як сучасна форма науково-виробничого комплексу, має складну функціональну структуру і головне завдання — створення сприятливого середовища для розвитку малих високотехнологічних фірм-клієнтів, включно з військово-промисловими підприємствами. Структурними одиницями технопарку є центри інновацій, бізнес-інкубатори, науково-технологічні комплекси, промислові зони, маркетингові та навчальні центри. Кожен центр надає спеціалізований набір послуг — від проведення досліджень і розробки прототипів до підготовки та перепідготовки фахівців у конкретних технологічних напрямках. Сучасні дослідження підкреслюють, що ефективність таких структур значно підвищується за рахунок інтеграції цифрових технологій, відкритих інновацій та міжнародного співробітництва, що особливо важливо для розвитку науко-

містких і стратегічних проектів у військовій та оборонній сфері [3].

Бізнес-інкубатор — це спеціалізована структура підтримки підприємств на початкових етапах їх розвитку, коли інноваційна фірма проходить інкубаційний період, здійснюючи перші кроки у формуванні бізнес-моделі та комерціалізації технологій. Інноваційна організація, залежно від технологічного профілю, може орендувати або отримувати в пакеті від інкубатора комплекс інноваційних послуг, до яких обов'язково входить надання робочих приміщень, консультаційної та адміністративної підтримки. Тривалість інкубаційного періоду зазвичай становить від 2 до 3 років, рідше — до 5 років, після чого фірма-клієнт виходить на ринок і продовжує самостійну діяльність, часто з високим ступенем інтеграції у військово-промислову чи інші стратегічні сектори економіки.

Технополіс являє собою комплексну науково-виробничу систему, що охоплює окремі міста або великі територіальні одиниці, де розвиток економіки значною мірою базується на діяльності технопарків, бізнес-інкубаторів та інших інноваційних структур. Нові продукти та технології, розроблені в наукових та військово-технологічних центрах, спрямовуються на вирішення широкого спектра соціально-економічних завдань регіону. Технополіси можуть формуватися як на базі нових міст, так і реконструйованих урбаністичних центрів, включаючи так звані "розмиті" технополіси, які виникають у великих містах із розвиненими інноваційними структурами, але без чітко виділених високотехнологічних зон.

Венчурний бізнес займає окреме місце серед малих інноваційних підприємств. Венчурні фірми — це невеликі, гнучкі та високоефективні підприємства, створені для апробації, вдосконалення та комерціалізації "ризикових" інновацій [1]. У деяких випадках вони формуються як тимчасові організаційні структури для вирішення конкретних завдань. Ці підприємства характеризуються високою динамічністю, що пояснюється прямою особистою зацікавленістю працівників та партнерів у успішній реалізації технологій, винаходів та ідей. Найбільший розвиток венчурні фірми отримали у наукомістких та стратегічно важливих секторах економіки, включаючи військово-промислову галузь, де вони займаються науковими дослідженнями, інженерними розробками та створенням нових технологічних рішень [2]. Сучасні підходи до венчурного розвитку включають інтеграцію відкритих інновацій, цифровізації процесів та міжнародного партнерства, що дозволяє прискорити комерціалізацію та знизити ризики високотехнологічних проектів. Особливе значення венчурного бізнесу полягає в наступному:

- венчурний бізнес призводить до створення нових життєздатних господарських одиниць, що впливають на всю традиційну структуру ведення наукових досліджень, та викликає структурні зміни у суспільному виробництві країн;

- збільшує зайнятість висококваліфікованих спеціалістів;

- сприяє технічному переозброєнню традиційних галузей економіки;

- спонукає великі корпорації до вдосконалення принципів управління та організаційних структур;

— венчурний бізнес показує, що орієнтація на довгострокові цілі потребує створення спеціальної кредитно-фінансової системи з урахуванням венчурного капіталу.

Венчурні фірми створюються на договірній основі за рахунок об'єднання капіталів декількох юридичних або фізичних осіб, а інколи й того й іншого одночасно, а також за рахунок кредитів або вкладень великих компаній, фінансових установ та банків. Для формування венчурної фірми необхідна наявність кількох ключових складових: оригінальної інноваційної ідеї (нового виробництва, технології, продукту чи послуги), суспільної та ринкової потреби в реалізації цієї ідеї, підприємця, здатного організувати нову структуру на основі цієї ідеї, а також наявність ризикового капіталу для фінансування початкової діяльності фірми.

Особливістю венчурного інвестування є підвищений рівень ризику, що відрізняє його від традиційних форм інвестування. Фінансові ресурси вкладаються без забезпечення та гарантій, тобто інвестори свідомо погоджуються на високий ризик втрат, спираючись на потенціал успіху проекту та віру у перспективність інновацій. Одним із ключових принципів є пайова участь інвестора у статутному капіталі компанії, зазвичай не перевищуючи 50 %, що дозволяє вкладникам отримувати пропорційний прибуток без прямого залучення у оперативне управління. Крім того, кошти надаються на тривалий термін та безповоротно, що передбачає очікування від 3 до 5 років до отримання результатів комерціалізації.

Активна участь інвесторів у венчурних проектах передбачає не лише надання фінансування, а й управлінські та консультативні послуги, які допомагають забезпечити ефективне впровадження інновацій та їх адаптацію до ринкових умов, включно з військово-технологічними потребами держави. У міжнародній практиці, зокрема у США, Ізраїлі та Південній Кореї, успішні венчурні проекти у військовій сфері часто фінансуються державними венчурними фондами або оборонними агентствами, що дозволяє прискорити впровадження нових технологій у виробництво та забезпечити стратегічну перевагу [7].

Венчурні фірми можуть функціонувати у двох організаційних формах: як автономні незалежні підприємства або як внутрішні підрозділи великих корпорацій. Внутрішні венчурні проекти формуються керівництвом материнської компанії та контролюються відповідними менеджерами. При відборі ідей для реалізації враховуються два критичні аспекти: по-перше, проект не повинен дублювати традиційні напрями діяльності материнської компанії, а по-друге, комерційний потенціал нововведення та витрати на виробництво і збут мають бути прогнозовані з точністю від 50 до 75 %. Це дозволяє оптимізувати ризики і підвищити ефективність реалізації високотехнологічних проектів у військовій та стратегічно важливій галузях.

Сучасні венчурні підприємства представляють собою гнучкі та мобільні структури з високою цілеспрямованістю та активністю, що забезпечується прямою зацікавленістю працівників і інвесторів у швидку та ефективну комерціалізацію інновацій, технологій або винаходів при мінімальних витратах. Досвід провідних західних країн показує, що стратегічне партнерство

венчурних фірм із державними оборонними структурами дозволяє прискорити тестування нових прототипів, інтегрувати сучасні ІТ-рішення та робототехніку у виробничі процеси, а також забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців у сфері наукомістких технологій. За швидкістю доведення розробок до ринку венчурні фірми часто випереджають великі промислові підприємства, що робить їх ключовим елементом сучасної інноваційної економіки та оборонного виробництва [8].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, можна зробити висновок, що активність суб'єктів господарювання в інноваційній сфері значною мірою залежить від рівня розвитку комунікацій та взаємодії між різними учасниками інноваційного процесу — великими та малими підприємствами, венчурними фірмами, інкубаторами, технопарками та науково-дослідними організаціями. Ефективне функціонування інноваційного ланцюга потребує не лише науково-технічної підтримки, але й достатніх фінансових ресурсів, правової бази та політичної підтримки, що створює сприятливе середовище для реалізації наукомістких і високотехнологічних проєктів, включно з військово-технологічними напрямками.

Взаємодія великих і малих підприємств формує синергетичний ефект: великі компанії забезпечують ресурси та матеріально-технічну базу, тоді як малі та венчурні підприємства генерують інноваційні рішення, швидко апробують технології та сприяють їх комерціалізації. Бізнес-інкубатори та технопарки виступають ключовими елементами інфраструктури, що підтримують інноваційні стартапи, надаючи консультаційні, маркетингові, патентні та фінансові послуги.

Таким чином, сучасна інноваційна та відтворювальна інфраструктура набуває стратегічного значення для економіки, що базується на знаннях, забезпечуючи інтеграцію наукових розробок, виробництва та ринку. Врахування міжнародного досвіду, комплексне використання венчурного капіталу та підтримка малих і середніх інноваційних підприємств дозволяє підвищити ефективність інноваційної діяльності, зміцнити конкурентоспроможність підприємств та забезпечити стійкий розвиток економіки на основі високих технологій.

Література:

1. Андрушкевич Н.В., Фімар С.В., Довгань В.В. Формування стратегії взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності Електронний журнал "Ефективна економіка" № 1 2024 р. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1>
2. Жидяк О. Р. Фінансовий інноваційний механізм розвитку аграрного сектору економіки України: дис. докт. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2016. 416 с.
3. Гук О. В., Шендерівська Л. П., Мохонько Г. А. Інвестування інноваційної діяльності. Київ: Видавництво "Політехніка", 2022. 186 с.
4. Гохберг Л. М., Кузнєцова Т. Є. Інновації як основа економічного зростання та зміцнення позицій України в глобальній економіці. Вісник міжнародних організацій: освіта, наука, нова економіка. Україна 2022. No 2. С. 101—117.

5. Волкова М., Подвігін А. (2024). Стратегічний підхід управління інноваційною діяльністю підприємства. Економіка та суспільство, № 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4365>.

6. Панченко В., & Панченко О. Інструменти активізації інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів логістики. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, № 336 (6). 2024. С. 99—104. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-14>

7. Самодай В., Машина Ю., Колесник, Н. Інновації в діяльності суб'єктів господарювання в здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Економіка та суспільство, (71). 2025 <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5454>

8. Zinilli A., De Marchi M. Value-added in high technology and industrial basic research: A weighted network observing trade of high-tech goods. International Journal of Computational Economics and Econometrics. e Italy 2021. Vol. 10, No. 4. P. 398—418. DOI: 10.1504/IJCEE.2020.110778

References:

1. Andrushkevych, N.V., Fimiar, S.V. and Dovhan, V.V. (2024), "Formation of the strategy of interaction of innovation activity subjects", *Efektivna ekonomika*, Vol. 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.67>
2. Zhydiak, O.R. (2016), "Financial innovation mechanism for the development of the agrarian sector of the economy of Ukraine", Doctor's thesis, Kyiv, Ukraine.
3. Huk, O.V., Shenderivska, L.P. and Mokhonko, H.A. (2022), *Investuvannia innovatsijnoi diial'nosti [Investing in innovative activity]*, Vydavnytstvo "Politehnika", Kyiv, Ukraine.
4. Hoxhberh, L.M. and Kuznietsova, T.Ie. (2022), "Innovation as the basis of economic growth and strengthening of Ukraine's position in the global economy", *Visnyk mizhnarodnykh orhanizatsii: osvita, nauka, nova ekonomika*, Vol. 2, pp. 101—117.
5. Volkova, M. and Podvihyn, A. (2024), "Strategic approach to managing enterprise innovation activity", *Economy and Society*, Vol. 64, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4365>
6. Panchenko, V. and Panchenko, O. (2024), "Instruments for enhancing investment and innovation activity of logistics entities", *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, Vol. 336 (6), pp. 99—104. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-14>
7. Samodai, V., Mashyna, Yu. and Kolesnyk, N. (2025), "Innovations in the activities of business entities in the implementation of foreign economic operations", *Ekonomika ta suspilstvo*, Vol. 71, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5454>
8. Zinilli, A. and De Marchi, M. (2021), "Value-added in high technology and industrial basic research: A weighted network observing trade of high-tech goods", *International Journal of Computational Economics and Econometrics*, Vol. 10, No. 4, pp. 398—418. DOI: 10.1504/IJCEE.2020.110778

Стаття надійшла до редакції 03.10.2025 р.